Leidraad Aanscherping Sociaal Kompas

Ons Sociaal Kompas is de grond onder ons beleid en de uitvoering van dat beleid in ons sociaal domein. De politieke uitspraken die wij daar doen, maken leidende principes mogelijk waaraan onze steun in de rug voor inwoners die dat nodig hebben, kan worden opgehangen.

De werkgroep Sociaal Kompas is gevraagd om mee te denken over de aanscherping van het Sociaal Kompas, opdat ambtenaren tijdig, efficiënt en treffend kan werken aan deze aanscherping. Leden van de werkgroep hebben daartoe deze memo geproduceerd, waarover de raad haar oordeel kan vellen.

Leidraad voor ons gehele Sociaal Domein

De gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg spreekt zich uit op een aantal (gedeelde) politieke uitgangspunten, waarop de ambtenaren een aantal leidende principes kan baseren en aanscherpen:

Algemene uitgangspunten

We hebben oog voor de uitvoering. Daar gebeurt het, en daar zit de kracht. Daarom nemen we onze ondersteuners en onze zorgwerkers uiterst serieus.

We hechten grote waarde aan heldere doelen, scherpe doelstellingen en een vertaling daarvan in heldere monitoring, die de raad in staat stelt (bij) te sturen.

We blijven inzetten op heldere communicatie en servicegerichte, cliëntgerichte toeleiding naar hulp en/of zorg om zorgmijdend gedrag te kunnen bestrijden en inwoners te bereiken die zelf slecht in staat zijn om hulp en/of zorg te organiseren of te vinden.

We spreken ons uit tegen doorgeslagen problematisering en medicalisering. We leven in een diverse samenleving, waarin mensen soms tegenslagen te verwerken krijgen. We willen wegblijven van mensen al te snel te labelen als ‘ziek’. Mensen moeten elkaar helpen om tegenslagen te overwinnen, en de gemeente kan daarin een rol spelen.

Definities om vast te houden

In de praatplaat, die ook tijdens de laatste bijeenkomst van de werkgroep Sociaal Kompas werd getoond, worden een aantal termen aangehaald, die de duidelijkheid van het sociaal kompas kunnen versterken. We stellen voor deze definities mee te nemen in de herijking van het Sociaal Kompas:

- Zelfredzaamheid: Het vermogen van mensen om zichzelf te redden op alle levensterreinen met zo min mogelijk professionele ondersteuning en zorg.
- Samenredzaamheid is de zelfredzaamheid van mensen met behulp van hun sociale netwerk.
- Zelfregie: zeggenschap over je eigen leven en ondersteuning.

Integrale benadering van ons Sociaal Domein
We zetten zoveel als mogelijk in op ontschotting van beleid en beschikbare middelen, om een integrale benadering van ons Sociaal Domein te versterken.

Waar mogelijk bundelen we hulpverlening aan multiprobleemgezinnen.

Waar mogelijk verkleinen we voor multiprobleemgezinnen het aantal aanspreekpunten waar cliënten mee van doen hebben.

Preventief versus Curatief, Zelfredzaam versus Afhankelijk
We zetten erop in dat het beleid in ons Sociaal Kompas, en dus onze steun aan mensen die de hulp van de gemeente hard nodig hebben, de zelfredzaamheid en autonomie van onze inwoners versterkt.

In plaats van de zorg over te nemen (zorgen voor), werken we toe naar onafhankelijkheid van de cliënt (helpen zorgen dat).

- Preventieve hulp en zorg heeft de voorkeur boven curatieve hulp en zorg.
- Wanneer toch wordt ingezet op curatieve hulp en/of zorg, dan is dat in principe tijdelijk, indien alsnog kan worden overgegaan op preventieve hulp en/of zorg.

We houden onze ambitie om te werken naar autonomie en preventie ook vast, wanneer de kosten hiervoor hoger zijn dan wanneer we in zouden zetten op overname van de zorg en minder versterking van de zelfredzaamheid. Op de lange termijn is dat het best voor zowel de inwoner als de gemeentelijke portemonnee.

We realiseren ons dat toewerken van een curatieve benadering naar een preventieve benadering (in eerste instantie) meer menskracht kan kosten. Preventief werken vraagt een investering in menskracht en weerbaarheid.

We willen als gemeente wel pragmatisch zijn. We moeten dingen niet ingewikkelder (of onnodig duurder) maken dan ze zijn, om toe te werken naar bevordering van de zelfredzaamheid.

De hulp die de gemeente biedt is niet automatisch eindeloos, maar werkt bij voorkeur toe naar een afbouw, waarin de cliënt met versterkte zelfredzaamheid de eigen boontjes kan doppen.

- Toewerken naar een preventieve benadering, waarin de autonomie en zelfredzaamheid van inwoners versterkt wordt, moet resulteren in een sociaal domein waarin niet te vroeg naar zware middelen hoeft te worden gegrepen, en waarin cliënten tijdelijk ondersteuning en/of zorg ontvangen, gericht op een spoedige afbouw daarvan, omdat de hulp en/of zorg niet langer nodig is.

Eigen Mogelijkheden en Netwerken

We zetten erop in dat onze ondersteuning zoveel als mogelijk terecht komt bij hen die dat het hardst nodig hebben. Mensen die krap bij kas zitten, of een klein netwerk hebben, zullen onze hulp harder nodig hebben dan mensen die juist een ruime beurs hebben en/of een groot netwerk dat ze kan ondersteunen.

- Bij zelfredzaamheid wordt ook de financiële zelfredzaamheid van mensen meegewogen, zoals bijvoorbeeld bij leerlingenvervoer en huishoudelijke hulp. Dit uitgangspunt geldt voor ondersteunend beleid, en dus nadrukkelijk niet voor hulp die onder de zorgplicht valt (zoals behandelingen onder Jeugdzorg).
- We stellen daartoe voor specifieke regelingen spelregels op die inwoners bevragen op de eigen mogelijkheden. Mensen die redelijkerwijs de ondersteuning van de gemeente niet nodig hebben, omdat ze zelf prima in staat zijn dat te organiseren, krijgen geen of minder prioriteit voor beschikbare voorzieningen, waar dat geen zorgplicht betreft (denk aan huishoudelijke hulp, leerlingenvervoer, etc.).
- Tegelijkertijd blijven we weg van inkomenspolitiek, waar het alleen het inkomen een beoordelingscriterium is. Daartoe is de gemeente niet het orgaan. De leidende vraag blijft daarom in hoeverre men zelf in staat is de eigen knelpunten op te lossen, in brede zin, en waar de gemeente bij moet springen om dat mogelijk te maken. Mensen enkel weren van voorzieningen omwille van hun vermogen of inkomen streven we niet na.

We kijken realistisch naar de netwerken van mensen; een netwerk dat zwak of afwezig is, kan niet worden ingezet.

- We forceren mensen daarom niet om hun netwerk te versterken of te overvragen, wanneer we redelijkerwijs kunnen voorspellen dat dit vruchteloos zal zijn, of dat dit de hulpvrager in gewetensnood, grote schaamte of grote verlegenheid brengt.
- We verwachten wel van mensen dat zij, mogelijk geholpen door de gemeente, eraan werken hun netwerk te versterken. We werken dus toe naar een ‘tussenvorm’ waarin de gemeente respect toont voor de onmogelijkheden van iemands netwerk, maar ook probeert samen toe te werken naar een versterking van dat zwakke netwerken.

Leidraad voor delen van ons Sociaal Domein

De raad doet daarnaast een aantal uitspraken, die gelden voor het gehele Sociaal Domein, een aantal uitspraken kunnen doen, die voor specifieke delen van beleid gelden:

Participatiewet

Hoewel we erkennen dat een baan nog altijd de beste manier is om mee te doen in de samenleving en jezelf te ontplooien, zetten we binnen de participatiewet in op Meedoen.

- Cliënten waarvan redelijkerwijs te verwachten is dat ze niet aan het werk komen, begeleiden we naar vrijwilligerswerk of een andere nuttige invulling van de tijd, zodat ook zij kunnen participeren in de samenleving.

- Voor cliënten waarvan redelijkerwijs te verwachten is dat ze niet aan het werk komen, geven we onze beleidsmakers (en uitvoerende consulenten) ruimte voor experimenten en maatwerk, zodat de cliënten geholpen worden hun autonomie en participatie in de samenleving te vergroten. We sluiten daarbij nadrukkelijk niet uit dat deze route alsnog kan leiden tot betaald werk.

WMO

We zetten ons in om de administratieve last van de hulpverleners te verlichten en hechten eraan dat ons beleid ruimte en vertrouwen geeft aan de hulpverleners en cliënten om samen tot maatwerk te komen.

- Tegenover de verlichting van administratieve druk staat natuurlijk altijd dat de raad moet kunnen sturen. Daarvoor is de scherpe, doelgerichte monitoring onontbeerlijk.

We proberen waar mogelijk verschillende taken binnen de ondersteuning te combineren, opdat cliënten niet voor elke losse handeling een andere hulpverlener krijgen toegewezen, maar bevorderen integrale aanpak van het diverse palet aan losse ondersteuningstaken.

Jeugdhulp

We zetten ons in om de administratieve last van de hulpverleners te verlichten en hechten eraan dat ons beleid ruimte en vertrouwen geeft aan de hulpverleners en cliënten om samen tot maatwerk te komen.

- Tegenover de verlichting van administratieve druk staat natuurlijk altijd dat de raad moet kunnen sturen. Daarvoor is de scherpe, doelgerichte monitoring onontbeerlijk.

We zien veel kansen in het opstellen van een regionale visie en van regionale samenwerking in het algemeen, waar het Jeugdhulp betreft. We zetten daarom onverkort in op het benutten van de kansen die een dergelijke regionale visie biedt.

Tot slot

De raad meent met deze uitspraken de wethouder en zijn ambtenaren voldoende input te geven voor een robuuste aanscherping van het Sociaal Kompas, en ziet uit naar de praktische vertaling.